

“Det virker for meg!”

-Kan kunnskap om bruk og brukere av alternativ behandling være relevant for helsetjenesten?

Anita Salamonsen, sosiolog og seniorforsker, NAFKAM, Institutt for samfunnsmedisin, UiT - Norges arktiske universitet

Arne Johan Norheim, lege og seniorforsker, NAFKAM, Institutt for samfunnsmedisin, UiT - Norges arktiske universitet

Forskning utført ved Nasjonalt forskningscenter innen komplementær og alternativ medisin (NAFKAM) viser at alternativ behandling ofte oppleves som et vanskelig tema i møtet mellom lege og pasient. Hvordan kan vi møte denne utfordringen i morgendagens helsevesen? Kan pasienterfaringer utgjøre en del av kunnskapsgrunnlaget?

Studier viser at bruk av alternativ behandling er utbredt i den norske befolkningen, også hos pasienter med alvorlige diagnoser som kreft. Dette til tross for at det alternative behandlingsfeltet er lite regulert og kunnskapen om mange behandlingsformer er begrenset. Faren for helseskader kan dermed potensielt være stor.

Hva kan vi lære av pasientenes erfaringer?

Norske leger og sykepleiere har lite eller ingen undervisning om alternativ behandling i sine utdanninger. Det de har hørt om bruk av alternativ behandling stammer derfor gjerne fra media eller egne pasienter. Ukebladene “mirakelhistorier” forteller om personer som har blitt friske eller vesentlig bedre av å bruke ulike alternative behandlingsformer. I dagspressen og debattprogram på TV trekkes ofte folks negative erfaringer frem. Et ferskt eksempel er rettsaken der en healer ble dømt etter alternativ behandling av kreftsykdom hos en kvinne som til slutt døde.

På NAFKAM har vi tatt konsekvensen av at bruk av alternativ behandling så langt i stor grad er bruker-initiert og bruker-evaluert. *Register for eksepsjonelle sykdomsforløp (RESF)* har i samarbeid med pasientorganisasjoner, alternative behandlere og leger hittil samlet inn 403 rapporter om positive eller negative pasienterfaringer med alternativ behandling. Disse fordeler seg på 378 positive og 25 negative rapporter, med kreft, MS, CFS/ME og astma/allergi som de største diagnosegruppene. RESF danner grunnlag for systematisering av og forskning på pasienterfaringer.

Det er gjort flere eksplorative studier av RESF-pasienters positive og negative erfaringer med alternativ behandling, samt studier av lege-erfaringer og risikovurderinger. I boka *Alternative veier* bidrar pasienter fra RESF sammen med forskere og organisasjoner for pasienter, helsepersonell og alternative behandlere til å belyse og drøfte pasienters erfaringer både med alternativ behandling og den offentlige helsetjenesten.

Kan bedre pasientsikkerheten

Systematisk innsamling av pasienterfaringer kan bidra til økt pasientsikkerhet. Det fins per i dag ikke et eget offentlig organ som tar imot og behandler meldinger om bivirkninger og forverring som følge av bruk av alternativ behandling. Dette gjør det rimelig å anta at slike effekter er underrapportert. RESF sender derfor bekymringsmelding til Helsedirektoratet og Helsetilsynet når det registreres tre negative meldinger knyttet til samme alternative behandlingsform.

Med nye helsepolitiske styringsdokumenter som *Morgendagens omsorg* tillegges norske pasienter en aktiv posisjon som beslutningstakere og deltakere i egen behandling. Brukere av alternativ behandling er som regel også pasienter i det offentlige helsevesenet. Studier viser at mange unnlater å fortelle helsepersonell om sin bruk av alternativ behandling, blant annet av frykt for negative reaksjoner. Helsepersonell bør derfor aktivt ta opp temaet “bruk av alternativ behandling” i kliniske konsultasjoner. Det bør unngås at pasienter “melder overgang” fra den offentlige helsetjenesten til kun å bruke alternativ behandling. Å velge bort etablert behandling kan i verste fall innebære lidelse og for tidlig død. I tillegg til slike individuelle konsekvenser kan sviktende kommunikasjon også bidra til svekket tillit til den offentlige helsetjenesten blant de mange brukerne av alternativ behandling.

Kunnskap om bruk av alternativ behandling er viktig!

Vi ønsker med denne kronikken å ta til orde for at helsepersonell bør få økt kunnskap om hvorfor og hvordan norske pasienter velger å bruke alternativ behandling. Videre vil vi understreke viktigheten av at helsepersonell evner å kommunisere godt med brukere av alternativ behandling. I vår undervisning for medisinstudenter bruker vi anonymiserte caser fra RESF som konkrete eksempler på “vanskelige” pasienter som i morgen kan sitte på studentens venterom. Responsen fra medisinstudentene er klar: De ønsker mer kunnskap om pasienters bruk av alternativ behandling. Det er gledelig å se at våre studier av brukere av alternativ behandling og deres erfaringer er trukket inn i flere studieprogrammer i Skandinavia de siste årene. Mer kunnskap om bruk av alternativ behandling er viktig og vi oppfordrer helsepersonell som kjenner til positive eller negative pasienterfaringer med bruk av alternativ behandling til å informere pasienten om muligheten for å rapportere til RESF. Kontaktinformasjon til RESF finner du på nafkam.no.

(4732 tegn inkl mellomrom)

Ingen oppgitte interessekonflikter